

บทบาทของพระนักศึกษาต่อการพัฒนาสังคม : ศึกษาเฉพาะกรณีพระนักศึกษาชั้นปีที่ 4

ปีการศึกษา 2556 มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยส่วนกลาง

Roles of the Buddhist Monk Students of Social Development: A study of the Buddhist

Monk Students of the Fourth Year (or Senior) Class, Academic

Year 2013 (2556), MahamakutBuddhist University, Bangkok Campus

รศ.ดร.ศรชัย ท้าวมิตร

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

Sornchai Taowmit

Mahamakut Wittayalai University

Email : sornchai799@gmail.com

วันที่รับบทความ: 5 มกราคม 2562; วันแก้ไขบทความ 1 มีนาคม 2562; วันที่ตอบรับบทความ: 2 มีนาคม 2562

Received: January 5, 2019; Revised: March 1, 2019; Accepted: March 2, 2019

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง “บทบาทของพระนักศึกษาในการพัฒนาสังคม : ศึกษาเฉพาะกรณีพระนักศึกษาชั้นปีที่ 4 ปีการศึกษา 2556 มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยส่วนกลาง” มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาบทบาทการพัฒนาสังคมของพระนักศึกษา เพื่อศึกษาหลักธรรมของพระพุทธศาสนาที่ใช้สำหรับพัฒนาสังคมคือ ศิลปะพัฒนาจิตพัฒนาและปัญญาพัฒนา และเพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อบทบาทในการพัฒนาสังคมของพระธรรมวิทยากร กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ มี 68 รูป มีตอบแบบสอบถามและส่งคืน 52 รูป คิดเป็นร้อยละ 76.47

ผลการศึกษา พบว่า พระนักศึกษากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ร้อยละ 50.0 มีอายุระหว่าง 18 - 24 ปี และร้อยละ 76.9 มีพรรษาระหว่าง 1 - 5 พรรษา รองลงมาคือร้อยละ 34.6 มีอายุระหว่าง 25-29 ปี และร้อยละ 11.5 มีพรรษาระหว่าง 6 - 9 พรรษา การศึกษาทางโลกส่วนใหญ่ร้อยละ 75.0 จบมัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.6) รองลงมาร้อยละ 11.5 จบระดับประถมศึกษาปีที่ 6 การศึกษาทางธรรมแผนกธรรม ส่วนใหญ่ร้อยละ 93.4 สอบได้นักธรรมชั้นเอก รองลงมาร้อยละ 3.8 สอบได้นักธรรมชั้นโทและตรีตามลำดับ การศึกษาแผนกบาลี ส่วนใหญ่ร้อยละ 19.2 สอบได้เปรียญธรรมระหว่าง ประโยค ป.ธ. 5 - 6 รองลงมาร้อยละ 17.3 สอบได้เปรียญธรรม 3 - 4 ประโยค นักศึกษาที่เรียนคณะศาสนาและปรัชญาร้อยละ 28.8 รองลงมาร้อยละ 26.9 เรียนคณะมนุษยศาสตร์ และร้อยละ 21.2 เรียนคณะสังคมศาสตร์ การเลือกเรียนภาควิชา ร้อยละ 23.08 เรียนภาควิชาการศึกษา รองลงมาร้อยละ 19.23 คือภาควิชาปรัชญา ร้อยละ 13.46 เรียนภาควิชารัฐศาสตร์ ผู้ตอบ

แบบสอบถามส่วนใหญ่ ร้อยละ 86.5 เคยเข้ารับการอบรมการพัฒนาสังคมในโครงการพระธรรมวิทยากรของมหาวิทยาลัย ร้อยละ 51.9 เคยเข้าร่วมอบรมโครงการพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในวัดของตน

จากการศึกษาบทบาทของพระนักศึกษาในการพัฒนาสังคมด้วยศีล 5 (ศีลพัฒนา) พบว่า กลุ่มตัวอย่างได้พัฒนาสังคมด้วยการชี้ให้เป็นคุณและโทษของการไม่เสพและเสพสิ่งเสพติด ในระดับมาก ($x = 3.29$) รองลงมาคือโทษของการไม่ปฏิบัติตามศีลข้อ 1 และ 5 ($x = 3.21$ และ 3.19) ตามลำดับ

ส่วนการพัฒนาสังคมด้วยสมาธิหรือจิตพัฒนานั้น พบว่า พระนักศึกษากลุ่มตัวอย่างได้พัฒนาเยาวชนด้วยการสอนให้นั่งสมาธิ ในการสอนแต่ละครั้งในระดับ “มาก” ($x = 3.23$) รองลงมาคือแนะนำนักเรียนให้ฝึกสมาธิเพื่อจะได้เรียนเก่ง ($x = 3.10$)

ในขณะที่การพัฒนาสังคมด้วยปัญญาหรือปัญญาพัฒนา พบว่า พระนักศึกษากลุ่มตัวอย่างได้พัฒนาเยาวชนของชาติด้วยโลกียปัญญา คือ ฟัง คิด ถาม เขียน และยังใช้ศีล และสมาธิเป็นฐานในการพัฒนาปัญญาในระดับ “มาก” ($x = 3.00$) รองลงมาคือ สอนให้หาข้อมูลด้วยการคบคนดี คิดเป็นและรู้วิธีประยุกต์ในระดับปานกลาง ($x = 2.98$)

คำสำคัญ : บทบาท, พระนักศึกษา, การพัฒนาสังคม

Abstract

The survey research on “Roles of the Buddhist Monk Students of Social Development : A study of the Buddhist Monk Students of the Fourth Year (or Senior) Class, Academic Year 2013 (2556), MahamakutBuddhistUniversity, Bangkok Campus is to study the roles of social development of the monk students, to investigate the Buddhist teachings : Moral development, spiritual development and wisdom Development applied to social development and to analyze factors effecting the monk students’ roles of Social development and to examine the different forms of social development. All the sample groups are 68 Buddhist monk students of the university; however, only 52 of them (76. 47 %) responded the questionnaires given.

The study results showed that 50.0 % of the sample groups are aged between 18 - 24 years with their rains-retreats between 1 - 5 years; 75.0 % of them have finished education of a high schoollevel; 43.4 % of them have finished the third grade of Dharma or Nag DharmEk with their Pali grades between 5-6 Prayoka or Prian 5 - 6 ; 28.8 % of them are studying in the faculty

of Religion & philosophy, there being only 13.40 % of them studying in the faculty of Social science and Political science in government ; 86.5 % of them got used to be trained in the Phra-DharmavidyakornProgram and Buddhist Sunday school program of both the university and of their monasteries.

The investigative results of the monk students' roles of the morality development of society or Silapatthana disclosed that they instructed their students to perform the advantages and to refrain from the disadvantages of the five precepts in a great level of practices of $X=3.29$, $k=3.21$ and $X=3.19$ respectively.

Their roles of meditation development of society or Samadhipatthana showed also a great level of their each instruction with statistical values of $X=3.23$ and of $X=3.10$ respectively, whereas their roles of wisdom development of society or Panyapatthana based on respective listening, right concept, favourable questioning and a memory note or record are of two levels of practice, a great level of $X=3.00$ and a moderate level of $X=2.98$ respectively.

Moreover, the monk students propound an idea of "the Dharma-Co-operative Store" Persuading local people to live their life with sufficient economy based on morality or Sila, meditation or Samadhi and Wisdom or Panya.

Keywords : Roles, Buddhist Monk Students, Social Development

บทนำ

การพัฒนาที่ยั่งยืนตามหลักคำสอนของพระพุทธศาสนา คือ การพัฒนาที่สมดุลทั้งทางวัตถุและศีลธรรมนั่นเอง เพราะการพัฒนาทางวัตถุเป็นหน้าที่ของรัฐ ส่วนการพัฒนาด้านศีลธรรมเป็นหน้าที่ของพระสงฆ์ แล้วทั้งสองฝ่ายจะต้องร่วมมือกันอย่างใกล้ชิด การพัฒนาที่เราคาดหวังจึงจะบรรลุตามวัตถุประสงค์ได้ เพื่อประเมินความสำเร็จดังกล่าวนี้ ผู้วิจัยจึงต้องการจะศึกษาการพัฒนาสังคมเฉพาะส่วนที่เป็นบทบาทหน้าที่ของพระสงฆ์ ซึ่งเป็นพระนักศึกษาชั้นปีที่ 4 ปีการศึกษา 2556 ของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ส่วนกลางเท่านั้นว่า พระนักศึกษาเหล่านั้น ได้มีส่วนช่วยพัฒนาสังคมด้วยหลักคำสอนของพระพุทธศาสนา คือ ศิลพัฒนา จิตพัฒนา และปัญญาพัฒนา มากน้อยเพียงใด ได้นำผลการวิจัยมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาสังคมต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาบทบาทของพระนักศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยส่วนกลาง
2. เพื่อศึกษาหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่ใช้ในการพัฒนาสังคม คือ ศิลพัฒนา จิตพัฒนา และปัญญาพัฒนา
3. เพื่อศึกษารูปแบบการพัฒนาสังคมไทย

ขอบเขตของการวิจัย

1. พื้นที่ที่ใช้ในการศึกษา คือ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยส่วนกลาง
2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ พระนักศึกษาชั้นปีที่ 4 ปีการศึกษา 2556 ประกอบด้วย คณะศาสนาและปรัชญา คณะมนุษยศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ และคณะศึกษาศาสตร์
3. ขอบเขตด้านเนื้อหา ได้แก่ ศิลพัฒนา จิตพัฒนา และปัญญาพัฒนา

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยนี้เป็นวิจัยเชิงสำรวจ กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยเป็นพระนักศึกษาชั้นปีที่ 4 ทุกคณะวิชา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ส่วนกลาง จำนวน 68 รูป เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินค่า 4 ระดับ และแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเองโดยผ่านการตรวจสอบของผู้เชี่ยวชาญมาแล้ว การเก็บรวบรวมข้อมูลทำได้ 2 วิธี คือ ข้อมูลภาคทฤษฎีวิชาการคือ จากเอกสารวิชาการที่เกี่ยวกับคำสอนของพระพุทธศาสนาที่ใช้ในการพัฒนาสังคม คือหลักไตรสิกขาได้แก่ ศีล สมาธิ และปัญญา ข้อมูลภาคสนามใช้แบบสอบถามที่สร้างขึ้นจากการศึกษาภาคทฤษฎีวิชาการ มี 3 อย่าง คือ แบบตรวจรายการ แบบสอบถามแบบประเมินค่า 4 ระดับ และแบบสอบถามที่ให้แสดงความคิดเห็น และข้อเสนอแนะจากการเก็บโดยตรงจากประชากรที่ได้กำหนดไว้

กรอบแนวคิด

จากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับเหตุผลและพระภิกษุสามเณร คือประชาชนคนไทยเพียงแต่เข้ามาบวชตามประเพณีหรือบวชเรียนเนื่องจากฐานะทางครอบครัวยากจนไม่มีทุนในการเรียนต่อชั้นสูงๆ ได้ต้องอาศัยร่มเงาแห่งพระพุทธศาสนาบวชเข้ามาเพื่อเรียนควบคู่ไปกับการประกาศคำสอนของพระพุทธศาสนาด้วย นอกจากจะปฏิบัติตามพระธรรมวินัยตามพุทธบัญญัติแล้วยังต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ กฎระเบียบ และประกาศของมหาเถรสมาคมอีกด้วย ทั้งยังต้องปฏิบัติตามกฎหมายบ้านเมืองอีก เช่น กฎหมายรัฐธรรมนูญ กฎหมายอาญา เป็นต้น

ผลการวิจัย

การพัฒนาสังคมด้วยศีล 5 พบว่า พระนักศึกษานำไปอบรมสั่งสอนเยาวชนครบทุกข้อในระดับมาก โดยเน้นให้เห็นความจำเป็นและความสำคัญของศีลแต่ละข้อ เพราะศีล คือ หลักประกันความรุนแรงและความปลอดภัยของสังคมเป็นกฎหมายใจ พระพุทธเจ้าตรัสว่าศีลคือพลังยิ่งใหญ่ที่สุดศีลคืออาวุธที่มีประสิทธิภาพที่สุด ศีลคือ เครื่องประดับที่งามสง่าและสูงส่งที่สุด และศีลคือศาสตราวุธชั้นยอด (His Holiness Somdet Phra Nyanasanvara, 1999 : 80) อาจกล่าวได้ว่า สังคมใดไร้ศีลสังคมนั้นต้องการพัฒนาและตรงกันข้ามสังคมใดใช้ศีล 5 ในการดำเนินชีวิตสังคมนั้นพัฒนา

ส่วนการพัฒนาสังคมด้วยสมาธินั้น พบว่า พระนักศึกษานำไปปฏิบัติทั้งในระดับ "มาก" เป็นส่วนน้อยและระดับ "ปานกลาง" เป็นส่วนมาก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่าการปฏิบัติสมาธิมีข้อจำกัดหลายอย่าง เช่น เวลา และสถานที่เหมาะสม อย่างไรก็ตามการฝึกสมาธิมีประโยชน์มากในการพัฒนาระดับ พระพุทธเจ้าตรัสว่าการฝึกสมาธิตามหลักอานาปานสติเป็นประจำมีประโยชน์ 5 อย่างคือ

(1) เป็นคนสงบเสงี่ยม

(2) เป็นคนละเอียดประณีต

(3) เป็นคนเยือกเย็นแม้ไม่มีน้ำ

(4) มีความสุข และ

(5) อุกุศลและความชั่วทั้งหลายที่เกิดขึ้นแล้ว จะลดลงและอันตรธานไป (Phra Dhammavisuddhikavi, 2001 : 151)

สำหรับการพัฒนาสังคมด้วยปัญญานั้น พบว่า พระนักศึกษานำไปปฏิบัติในระดับ "มาก" เป็นส่วนน้อยและในระดับ "ปานกลาง" เป็นส่วนมาก อย่างไรก็ตามการเป็นผู้ได้รับฟังการพัฒนาด้วยปัญญามีประโยชน์ทั้งทางโลกคือ ใช้ประกอบอาชีพได้ เปลี่ยนเป็นทรัพย์ได้ ได้รับการยกย่องนับถือในวงสังคม ใช้เป็นฐานในการเลื่อนยศและตำแหน่ง และเป็นผู้องอาจเพื่อเข้าสังคม และประโยชน์ทางธรรมคือขจัดกิเลสได้ความทุกข์ลดลง ไม่ยึดติดสิ่งใดเกินพอดี จิตใจมั่นคง เห็นแก่ตัวน้อยลง จิตมีคุณภาพสูงขึ้น เข้าใจโรธสมาบัติได้บรรลุอริยผลหลุดพ้นจากกิเลส (อ้างแล้ว : 3) กล่าวโดยสรุปคือ ใครก็ตามที่ได้รับการพัฒนาด้วยปัญญาอย่างถูกต้องย่อมจะรู้สิ่งทั้งหลายทั้งปวงตามความเป็นจริง ทั้งในระดับโลกียปัญญาและโลกุตตรปัญญา

ข้อเสนอแนะ

1) คณะผู้บริหารของมหาวิทยาลัยฯ ควรกำหนดเป็นนโยบายว่า การปฏิบัติหน้าที่ของพระนักศึกษานในฐานพระธรรมวิทยากรด้วยการไปบรรยายธรรมตามโรงเรียนต่างๆ ทั้งในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ควรจะมีการประเมินอย่างจริงจัง และบันทึกไว้ในระเบียบของนักศึกษาด้วย

2) ควรจัดทำคู่มือการปฏิบัติหน้าที่ของพระธรรมวิทยากร ขึ้นมาโดยเฉพาะ เพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปในแนวทางเดียวกัน

3) มหาวิทยาลัยฯ ควรกำหนดเป็นนโยบายว่า การพัฒนาสังคมตามหลักการของพระพุทธศาสนานั้น คือภาระหน้าที่สำคัญของมหาวิทยาลัยและจะต้องดำเนินการทั้งในการจัดอบรมพระนักศึกษาและหาทุนสนับสนุน

4) มหาวิทยาลัยฯ ควรจัดประชุมพระระดับเจ้าอาวาสทั่วประเทศ เพื่อระดมความคิดในการพัฒนาสังคมโดยขอความร่วมมือจากสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง

5) คณะสงฆ์โดยมหาเถรสมาคม ควรจัดตั้งกองทุนเพื่อการพัฒนาสังคม โดยใช้เงินจากศาสนสมบัติกลางบางส่วนเป็นทุนเริ่มต้นโครงการ

6) มหาวิทยาลัยควรขอความร่วมมือจากภาครัฐทั้งในด้านเงินทุนและอุปกรณ์ที่จำเป็นอื่นๆ เพื่อนำมาใช้ในกิจกรรมการพัฒนาสังคมของมหาวิทยาลัย ทั้งนี้ เพื่อเป็นการช่วยรัฐลดปัญหาอาชญากรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับศีล 5

เอกสารอ้างอิง

กรมการศาสนา. (2535). “พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 แก้ไขเพิ่มเติม 2535”

เดโช สนวนานนท์. (2541). แนวทางการศึกษารัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 วีทีซี คอมมิวนิตี้นกรุงเทพมหานคร.

ธนาพลอด. (2536). ความคิดทางการเมืองในสุดตันตปิฎก. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ประวิทย์ เป็เรืองการ. (2539). การละเมิดพระธรรมวินัยของพระสงฆ์กับอำนาจทางการเมือง, ศึกษาเหตุการณ์ช่วง พ.ศ. 2528 - 2538, มหาบัณฑิตวิทยานิพนธ์ สาขารัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ปรีชา ช้างขวัญยืน. (2540). วรรณคดีทางการเมืองของพระพุทธศาสนา, กรุงเทพมหานคร : บริษัท สามัคคีสาส์น จำกัด.

ประสาร ทองภักดี. (2540). กฎหมายมหาชนตามแนวพุทธศาสตร์ (พิมพ์ครั้งที่ 2), กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยราชภัฏ.

วิทย์ วิศทเวทย์. (2527). ปรัชญาการศึกษาแนวพุทธ, วารสารพุทธศาสตร์ศึกษา 1 (กันยายน - ธันวาคม 2537) : 21

สนิท ศรีสำแดง. (2543). นิติกรสงฆ์ เล่ม 1, กรุงเทพมหานคร : บริษัทคอมแพคพริ้นท์จำกัด.

สุชีพ ปุญญานุภาพ. (2528). พระไตรปิฎกฉบับประชาชน, กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยราชภัฏ.

สมพร พรหมพิตร. (2539). อาญาวัดอาญาบ้าน (พิมพ์ครั้งที่ 2), กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัดบี.เจ. เพลท โพรเฟสเซอร์.